

STORMOSSEN

Kulturstigen i småbarnspedagogik

V A S A .

I samarbete med Vasa stad

Kulturstigen förverkligar barnets rätt till konst och kultur. Den berikar verksamheten inom småbarnspedagogiken genom samarbetet med kulturtjänsterna och olika kulturproducenter.

Målet är att få konsten och kulturen starkare och mera planerligt med i vardagen inom småbarnspedagogiken.

Genom kulturstigen kan man påverka barns och familjers kulturvanor och främja lika möjligheter att vara med, skapa och uppleva konst och kultur. För planeringen och samordningen av kulturstigen svarar stadens kultur- och bibliotekstjänster.

I Vasa framskrider kulturstigen inom småbarnspedagogiken temavis och åldersgruppsvis. Varje enhet bygger upp året på ett eget sätt. För de anställda ger kulturstigen information, material och utbildning så att de kan genomföra verksamheterna. Barnen deltar också i planeringen och bedömningen av verksamheten.

Det finns tre kulturstigar:

Stigen till Fjäderholmarna

0–3 år: ordkonst och musik -> konsert & ramsor

Stigen för Sagoäventyrare

3–4 år: bildkonst och teater -> konstutställning & teaterföreställning

Stigen för Upptäcktsresande

5–6 år: mediekonst & kulturarv -> animation/mediepresentation och forskningsresa

Målet med kulturstigen är att utveckla en enkel modell för olika verkstäder som är lätt att tillämpa. Det är bra att notera att det inte finns så mycket material för barn under 3 år som man kan använda. På basen av det här började vi planera kulturstigen ur Stormossens perspektiv. På vilket sätt kan avfallsbolaget delta i småbarnspedagogiken samt det kulturella skapandet?

Nu ska vi studera det här lite djupare. Låt oss presentera Stormossens versioner för kulturstigen

0–3 år

Stigen till Fjäderholmarna

Återvinningsinstrument

Det går att göra konst av sopor! Vi startar en egen soporkester!

Låt barnen tillverka sina egna musikinstrument, måla och dekorera sitt dem enligt egen stil. En vuxen kan vid behov hjälpa till. När instrumenten är klara, kan ni använda dem på kulturstigens konsert.

Pysla musikinstrument av rena och torra skräp enligt instruktionerna.

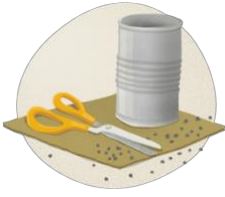
Be föräldrarna ta med följande rena och torra skräp hemifrån (ni kan ge anvisningar för mängder):

- Metallburkar
- Veckotidningar, vuxna kan klippa ut vackra bilder
- Papp / kartong till instrumenten
- En handfull stenar från gården
- Lock från barnmatsburkar
- Kartonghylsor från hushållspapper
- Små papplådor / skolådor
- Plastägg inuti chokladägg
- Metallkorkar från glasflaskor 2st./instrument
- Teckningspapper (kan också vara använt)
- Klistermärke och snör om möjligt

Ni behöver:

- Sax
- Lim och tejp
- Vackra färger; målfärg, färgpennor, kartonger, hobbypapper, klistermärken o.s.v. Använd saker som ni redan har på daghemmet. Ni behöver inte köpa nytt, det är bra att utnyttja material som redan finns.

Personalen kan på förhand göra några instrumentmodeller, så att barnen får välja vad de vill göra. Med små barn kan det vara lättare att personalen gör klart instrumentet, så att barnen i stället får dekorera med hjälp. Personalen kan färdigt klippa ut färgglada bilder från veckotidningar, som barnen kan limma på instrumenten. Möjligheterna är oändliga då man pysslar instrument, därför har vi samlat några enkla alternativ för er. Välj från listan nedan och samla tillbehör till dem.

Rytmägg av metallburk:

Pyssla ett lock till metallburken genom att rita av burkens form på en bit papp. Klipp ut eller använd en färdigt klippt bit, som är lite större än burken så att locket säkert täcker burken. Lägg stenar i metallburken och limma/tejpa fast locket till burken ordentligt så att den hålls slutet. Använd daghemmets pysselmaterial och dekorera som du vill. Wow, nu har du ett rytmägg!

Alternativ till metallburk är plastägget som finns inuti ett chokladägg. Lägg små stenar i plastägget och tejpa fast plastägget noggrant för att hålla det slutet. Nu får du dekorera ägget som du vill.

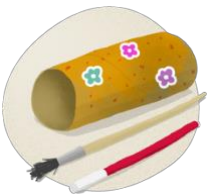
Knäpp med lock från barnmatsburk:

Det kommer ett roligt ljud från locket från en barnmatsburk när du trycker på det. Måla och dekorera locket som du vill. Jaja, ytterligare ett färdigt instrument till orkestern!

Trumma av skolåda:

Använd daghemmets pysselmaterial och dekorera en skolåda eller annan låda av papp precis som du vill. Börja med att tejpa eller limma fast locket på lådan. Fortsätt med klistermärken, måla, rita, färglägg och dekorera lådan så att den ser fin ut. Jee! Nu har din orkester också en trumma!

Tuta eller megafon av hushållspappershylsa:

Man kan göra en tuta eller megafon av en hushållspappershylsa! Dekorera på ditt eget sätt; måla, färglägg, rita eller limma klistermärken. Man kan också fästa ett snöre i hylsan så att den kan hänga runt halsen. Tuttuduu, nu har en färdig tuta!

Kastanjett av metallkork från glasflaska:

Rita en pappbit som är lika bred som en metallkork och lika lång som fyra korkar. Klipp ut pappbiten lite större än konturen. Vik pappbiten på mitten i två lika stora delar. Måla de två metallkorkarna med en valfri färg. Då de målade korkarna har torkat, limmar du fast dem i varsin ända av pappbiten. Dekorera instrumentet på det sätt du vill. Kastanjetten är färdig, nu spelar vi vår favoritlåt!

STORMOSSEN

Att diskutera:

Materialåtervinning och återanvändning av material.

Vi får njuta av musiken och det nya instrumentet.

3–4 år

Stigen för Sagoäventyrare**Konstutställning**

Det går att göra konst av sopor! Vi startar en konstverkstad!

Pyssla fina konstverk på daghemmet av pysselmaterial som ni redan har. Sopor kan visa sig vara skatter, när man undersöker dem lite närmare!

Börja med att undersöka torrt och rent avfall och fundera vad det är för material i skräpet och vad kan man göra av det. Plastförpackningar, kartongförpackningar, papper och textilier är bra avfallstyper till pyssel. Diskutera och bestäm tillsammans med barnen vilken avfallstyp som ni ska göra konstutställningen av. Ni kan utnyttja sorteringsanvisningarna i bilaga 1. Inspirationsmaterial finns kan hittas på Pinterest, Instagram eller via Google.

Ska alla göra konst av samma avfallstyp (plast, papper, kartong) eller ska varje barn välja sin egen avfallstyp? Ni kan också avgränsa den valda avfallstypen till bara en viss sorts avfall. Om ni t.ex. väljer plastförpackningar kan ni bestämma att ni bara samlar korkar i plast som material till konstverken. På samma gång lär ni er också om sortering. Kom ihåg att börja samla skräpet i god tid, så att ni har tillräckligt med material till konstverkstaden.

Låt barnen bestämma tema för konstutställningen, exempelvis natur, färg, äventyr, saga, sortering eller årstid.

Samla på daghemmet eller be familjerna ta med rena och torra skräp av den avfallstyp som ni har valt. Ni kan ge anvisningar för mängder:

- Papp
- Kartong (mjölk- och saftburkar, kex- och russinförpackningar o.s.v.)
- Rester av presentpapper och snören
- Textilier; enstaka sockor, söndriga rena kläder/tyger
- Snörstumpar
- Veckotidningar, barn/vuxna kan klippa ut vackra bilder

Du behöver också:

Målfärger, färgpennor, tusch, saxar, lim, tejp och andra pysselgrejer från daghemmet. För den här stigen behöver du inte köpa nytt, utan använd det material som ni redan har på daghemmet.

När konstverken är klara är det dags för konstutställning! Namnge ditt konstverk och berätta med några ord vad ditt konstverk föreställer. Skriv upp vilket skräp har ni använt till konstverket. Personalen kan skriva upp alla detaljer på vita lappar och lägga lapparna bredvid konstverken.

- "Konstverket består av plast och metall. Det föreställer mamma och mig i butiken -Enni"

Att diskutera:

- Diskutera om sortering och skräp. "Tänk att man kan göra konst av skräp!" På vilka andra sätt kan man utnyttja skräp? Finns det någonting hemma som är på väg i skräpkorgen, som man kan använda på nytt eller hos någon annan?
- Efter konstutställningen får ni beundra konstverket hemma!

Ni kan diskutera mera om återanvändning i gruppen, här är några förslag på diskussionsunderlag:

Återanvändning betyder att man använder en sak på nytt. T.ex. när man köper något på loppis, ger saken ett nytt användningsområde, eller helt enkelt använder saken på nytt. En skjorta som har blivit för liten kan någon annan använda. En skokartong kan bli en skattkista.

Att köpa en begagnad bil är också återanvändning. Man kan även återanvända material. En gammal blus kan bli en babymössa eller en mjölkburk kan klippas till spelbrickor för memory.

- Har du återanvänt någonting, vad? Har du fått begagnade kläder eller leksaker?
- Kommer du på nya spännande sätt att använda följande saker på: Ett gammalt lakan? Eller en strumpa utan par? Vad kan man bygga av en stor papplåda?

Den enes skräp är den andres skatt. Någon annan kanske behöver det som du tycker är onödigt?

- Kan du sälja din onödiga grej på loppis eller via loppis-sidor på internet? Kan det fixas upp eller kan det bli till någonting helt annat? Du kan också donera eller ge vidare till någon annan.
- Har du sålt eller köpt någonting på loppis? Brukar ni köpa på loppis?

Återvinning innebär att själva materialet återvinns och det framställs nya produkter. När man sorterar sitt avfall ordentligt bidrar man till en bättre återvinning. Återvunnen kartong blir till nya kartongförpackningar och glasburken till nytt glas. Om bilen förs till skroten smälts metalledarna ner och blir till nya metalledar.

- Sorterar ni hemma? Vilka avfallstyper?

5-6 år

Stigen för Upptäcktsresande

Sorteringstavlor

Sortering är enkelt när man kan det! Gör skyltar och lär ut det till alla andra!

Vi lär oss att sortera och låter också de andra pröva på att sortera med hjälp av era fina tavlor. Fundera tillsammans med barnen vilka sopor det finns mest av på ert dagis (t.ex. papper, plast, kartong)? I bilaga 1 finns en sorteringsguide som bakgrundsinformation. Inrätta särskilda sorteringspunkter och pyssla egna sorteringstavlor för dessa avfall. Ni kan använda befintliga skräpkorgar eller använda kartonglådor eller plasthinkar som föreställer sorteringspunkter. T.ex. tomma lådor för kopieringspapper passar bra för detta ändamål. Barnen kan pyssla egna tavlor till avfallspunkterna.

Välj först avfallstyp (papper, plastförpackningar, blandavfall o.s.v.). Pyssla sedan sorteringstavlor till det egna rummet. Ni kan också göra sorteringstavlor till andra. Kanske ni kan göra en sorteringstavla till köket?

Du behöver:

- Olika typer av rena och torra skräp. Be familjerna ta med eller samla de valda avfallstyperna på daghemmet.
- Sax, lim, färgpennor, tejp och annat pysselmaterial
- Kartonger, styva papper eller papp storlek A3, så många som ni behöver till sorteringstavlorna
- Veckotidningar; barnen kan klippa ut bilder från tidningarna till sorteringstavlorna (t.ex. bild av bananskal till bioavfall eller bild av konservburk till metall o.s.v.)
- Dagstidningar att vika bioavfallspåsar av. (Se bilaga 4)

Här är exempel på avfallstyper som ni kan använda (bilderna passar också!):

- Blandavfall: presentpapper, textilier, söndriga plastleksaker, tandborste, blöja, engångsartiklar
- Papper: tidning, kuvert med fönster, boksidor utan pärmar, katalog, broschyr
- Bioavfall: torra matvaror; skorpor, torkat fruktskal, servett, tepåse eller alternativt bilderna av mat från tidningen.
- Metall: konservburk, lock från yoghurtburk, skruv, gem
- Glasförpackningar: bilder av glasburk och glasflaska (ej med pant) från tidningar

- Plastförpackningar: yoghurtburk, plastpåse, plastförpackningar från matvaror, smörask, schampoflaska
- Kartongförpackningar: kex- och flingpaket, skolåda, mjölkburk, papperspåse, hylsa från wc-pappersrulle

Gör så här:

1. Dela in barnen i några små grupper. Om ni gör två sorteringstavlor, dela in barnen i två grupper.
2. Varje grupp får göra en egen sorteringstavla. Sortera skräpet som ni har samlat på dagis eller tagit hemifrån, i olika högar. Om barnen inte är speciellt bekanta med sortering lönar det sig att gå igenom de olika avfallstyperna tillsammans. Bekanta er med sorteringsguiden i bilaga 1 eller på vår hemsida www.stormossen.fi -> sortering.
3. Klipp ut bilder från tidningarna och tejpa eller limma fast dem på sorteringstavlan. Exempelvis bild av schampoflaska eller godispåse hör till plast o.s.v.
4. Skriv stora rubriker på sorteringstavlorna: brännbart avfall, pappersinsamling, bioavfall o.s.v. Lägg tavlorna vid sorteringskärlen så att det är lätt att hålla koll på sorteringen. Hurra! Nu har ni gjort riktigt fina sorteringstavlor och alla kan lära sig att sortera.

Hemma:

- Plogging: Plocka skräp från naturen
- Sortering
- Pyssla nytt av skräp
- Vik en bioavfallspåse av en dagstidning (bilaga 2)
- Gör en sorteringstavla till hemmet också
- Vet din familj hur man sorterar?

Diskutera mera:

Ni kan diskutera mera om sortering och återanvändning i gruppen, här är några förslag på diskussionsunderlag:

Sorterar ni hemma? Vilka avfallstyper sorterar ni hemma? Eller på dagis?

Kan ni göra en sorteringstavla i hemma också?

Hur låter skräp? Hurdana ljuder kan du höra/göra? Lyssna och prova.

Kan man göra användbara grejer av skräpet? Vad hittar du på?

Återanvändning betyder att man använder en sak på nytt. T.ex. när man köper något på loppis, ger saken ett nytt användningsområde, eller helt enkelt använder saken på nytt. En skjorta som har blivit för liten kan någon annan använda. En skokartong kan bli en skattkista. Att köpa en begagnad bil är också återanvändning.

Man kan även återanvända material. En gammal blus kan bli en babymössa eller en mjölkburk kan klippas till spelbrickor för memory.

- Har du återanvänt någonting, vad? Har du fått begagnade kläder eller leksaker?
- Kommer du på nya spännande sätt att använda följande saker på: Ett gammalt lakan? Eller en strumpa utan par? Vad kan man bygga av en stor papplåda?

Den enes skräp är den andres skatt

Någon annan kanske behöver det som du tycker är onödigt?

- Kan du sälja din onödiga grej på loppis eller via loppis-sidor på internet? Kan det fixas upp eller kan det bli till någonting helt annat? Du kan också donera eller ge vidare till någon annan.
- Har ni sålt eller köpt från loppis? Har du fått någonting använt, kläder, leksaker från kompis, släkting?

Återvinning innebär att själva materialet återvinns och av det framställs nya produkter. När man sorterar sitt avfall ordentligt bidrar man till en bättre återvinning. Återvunnen kartong blir till nya kartongförpackningar och glasburken till nytt glas. Om bilen förs till skroten smälts metalledarna ner och blir till nya metalledar.

- Återvinner ni redan? Vilka avfallstyper sorterar ni? Vill du börja att återvinna?
- Visste du att:
Återvinning av material sparar mycket större mängd miljöresurser jämfört med framställningen av nytt material.

Så här sorterar du ditt avfall

Lätt, lättare, sortering!

Mer information om sortering hittar du på vår hemsida www.stormossen.fi.

Sorteringsguiden finns också i Stormossens mobilapplikation.

Bioavfall

Bioavfall är organiskt avfall som förmultnar. Bioavfall blir till kompostjord och biogas vid Stormossen.

- Matrester och skämd mat
 - Skal från frukter och grönsaker
 - Kaffe- och tesump
 - Fiskrens och -ben
 - Snittblommor
 - Servetter och hushållspapper
 - Stelnat fett: Matolja i en försluten kartongförpackning
- Bioavfallet sorteras i en papperspåse.

Kartongförpackningar

- Mjölk- och juiceförpackningar
 - Flingpaket, pizzalådor m.m.
 - Papperspåsar
 - Paffådor
 - Hylsor från pappersrullar
 - Engångskärl av kartong
 - Fyllnadsmaterial i kartong från förpackningar
- Förpackningarna ska vara tomma, rena, torra, tillplattade och stuvade i varandra.

Plastförpackningar

- Förpackningar som använts för livsmedel t.ex. tomatastaskar, yoghurtburkar och påläggstförpackningar
 - Schampo-, tvål- och tvätmedelsförpackningar
 - Plastflaskor, kanistrar och burkar
 - Plastpåsar och omslag
 - Fyllnadsmaterial i plast från förpackningar
- Förpackningarna ska vara tomma och torra. Annan plast än förpackningar sorteras som blandavfall (brännbart avfall).

Metallförpackningar

- Konservburkar
 - Dryckesburkar utan pant
 - Lock, korkar och tillslutare av metall
 - Formar, folie och lock av aluminium
 - Tomma målfärgsburkar och aerosolflaskor
 - Hushållens små metallföremål
- Om metallföremålet inte ryms genom sorteringskärlets öppning, för det till en återvinningsstation.

Gläsförpackningar

- Glasflaskor
 - Glasburkar
- Skölj smutsiga gläsförpackningar med kallt vatten eller torka med papper. Ringar kring flaskhalsar samt etiketter får vara kvar.
- Endast glasburkar och gläsfaskor sorteras som gläsförpackningar. Enstaka kristallglas, dricksglas och keramik sorteras som blandavfall (brännbart avfall).

Batterier

- Batterier
 - Små ackumulatörer
- För att minimera risken för kortslutning, tejpa polerna när du tar batteriet ur bruk.

Papper

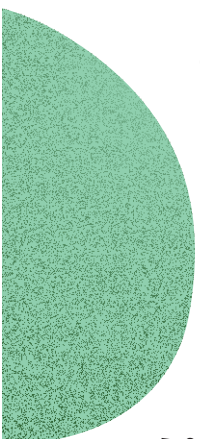
- Torrt och rent papper
- Dags- och veckotidningar
- Reklam och kataloger
- Kuvert
- Böcker (pärmen sorteras som blandavfall (brännbart avfall))

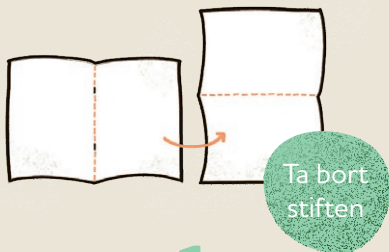
Blandavfall

- Smutsiga förpackningar i plast, papper, kartong
 - Biöjor och bindor
 - Plastföremål som leksaker, disk- och tandborstar, kärl
 - Strumpor, underkläder, skor, väskor, borstar, smink
 - Aska och tobaksfimpar
- Obs! Brännbart avfall är numera blandavfall.
- Kattsand, hundbajspsår och dammsugarpåsar
 - Enstaka dricksglas, porslin, kristall och keramik
 - Glöd- och halogenlampor (andra lampor till en återvinningsstation)
 - Aggskäl

Stormossen ansvarar för transporter av dessa avfallstyper förutom papper och blandavfall (brännbart avfall), som fortsätter att transporteras som tidigare.

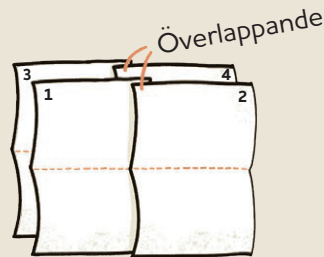

Vik en bioavfallspåse av tidningen

1

Lösgör uppslagen från varandra och vänd sidorna lodrätt.

2

Skapa en större yta genom att placera minst 4 st. uppslag så att de delvis överlappar varandra. Justera enligt vikningen i mitten.

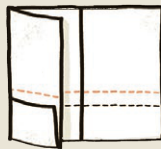
3

Vik upp nedre kanten ca 10 cm.

4

Vänd tidningen med vikningen mot bordet.

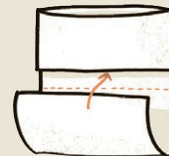
5

Vik tidningen i 3 delar så att vikningarna hamnar ovanpå varandra.

6

Lås kanten genom att placera den översta vikningen innanför den nedersta.

7

Vik till en påse genom att föra in den nedre kanten under vikningen.

STORMOSSEN *För att det är* **VIKTIGT.**